

УДК 343.13

ПОНЯТТЯ ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Павло СЕРЕБРЯНСЬКИЙ,
аспірант кафедри галузевого права
Херсонського державного університету

АНОТАЦІЯ

У статті досліджуються сутність та зміст заходів забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі. Проводиться аналіз визначення поняття заходів забезпечення безпеки як вітчизняними, так і зарубіжними вченими. На основі проведених досліджень формулюється власне розуміння поняття заходів забезпечення безпеки учасників кримінального процесу.

Ключові слова: безпека, кримінальний процес, заходи забезпечення безпеки, учасники кримінального процесу, захист.

CONCEPT OF MEASURES TO PROVIDE SAFETY OF PARTICIPANTS OF THE CRIMINAL PROCESS

Pavlo SEREBRIANSKYI,
Postgraduate Student at the Department of Branch Law
Kherson State University

SUMMARY

The article examines the essence and content of measures to ensure the safety of persons involved in the criminal process. An analysis is carried out on the definition of the concept of security measures from the point of view of both domestic and foreign scientists. On the basis of the conducted research, the actual understanding of the concept of measures to ensure the safety of participants in the criminal process is formulated.

Key words: security, criminal process, security measures, participants in the criminal process, protection.

REZUMAT

Articolul examinează esența și conținutul măsurilor care asigură siguranța persoanelor implicate în procesul penal. Se efectuează o analiză a definiției conceptului de măsuri de securitate atât din perspectiva atât a cercetătorilor interni cât și a celor străini. Pe baza cercetării efectuate, este formulată înțelegerea reală a conceptului de măsuri pentru asigurarea siguranței participanților la procesul penal.

Cuvinte cheie: securitatea, procesul penal, măsurile de securitate, participanții la procesul penal, protecția.

Постановка проблеми. Однією з ознак правової держави є обов'язок захищати права та інтереси своїх громадян. Так, Конституція України у ст. 3 визначає, що «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави» [2]. Відповідно до положень Основного закону України, кримінально-процесуальне законодавство також має на меті захист особи, що випливає зі ст. 2 Кримінального процесуального кодексу України, а саме «завданнями кримінального провадження є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожен, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура» [3].

Складовою частиною системи захисту прав людини в Україні є нормативно-правове закріплення інституту забез-

печення безпеки учасників кримінального процесу, оскільки даний інститут є важливим елементом забезпечення швидкого, якісного та ефективного здійснення кримінального процесу.

Стан дослідження. Проблематика забезпечення належної безпеки учасників кримінального процесу постійно перебуває у центрі уваги юристів, правознавців, науковців. Зокрема, вивченню питань у вказаній сфері приділяють увагу такі вчені, як Є.В. Жаріков, О.О. Жижиленко, В.С. Зеленецький, М.В. Новікова, В.М. Тертишник, О.В. Усенко та ін.

Мета статті – дослідити правову природу та зміст поняття заходів забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі.

Виклад основного матеріалу. Ефективність виконання особами, які беруть участь у кримінальному процесі, покладених на них функцій, належна реалізація прав і обов'язків можлива за умови забезпечення належного рівня їх особистої безпеки. Остання залежить від різних обставин, зокрема: від психічної, фізичної та духовної недоторканості безпосередньо самої особи, членів її сім'ї, близьких родичів; від захищеності житла і майна; від безпечних умов виконання їх професійних обов'язків тощо. Предметом, який підлягає захисту, виступає право на життя, здоров'я, честь, гідність, майно і житло учасників кримінального процесу.

Як нами вже зазначалося, держава покладає на себе відповідальність перед людьми за результати своєї діяльності. Враховуючи дану тезу та положення відповідних норм права, слід зауважити, що забезпечення безпеки учасників кримінального процесу необхідно розглядати як конституційну гарантію реалізації усього кримінального процесу. Прийняття законодавчими органами держави 23 грудня 1993 р. Законів України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» (далі – Закон) та «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» стало важливою складовою частиною ефективного механізму забезпечення безпеки осіб, які сприяють кримінальному процесу [4; 5].

Зауважимо, що обов'язок держави щодо захисту учасників кримінальних процесуальних відносин не припиняється зі закінченням кримінального процесу.

Загальноприйнятим у теорії та практиці кримінального процесу є положення про те, що дія інституту захисту учасників кримінальних процесуальних правовідносин припиняється зі вступом вироку в законну силу. Проте застосування заходів безпеки об'єктивно не може бути обмежено завершенням вказаних правовідносин. Адже низка заходів, що вже виконувалися до набрання вироком законної сили, продовжують дію після завершення кримінально-процесуальних правовідносин, у деяких випадках – без тимчасових обмежень (наприклад, зміна документів). Також підстави для вжиття заходів безпеки вперше можуть з'явитися вже після завершення кримінальних процесуальних правовідносин через бажання помсти особам, які сприяли кримінальному процесу, з боку злочинців. Отже, вважаємо, що у кримінальному законодавстві необхідно закріпити право на захист осіб, які сприяли здійсненню правосуддя, в т. ч. і після вступу вироку у справі у законну силу.

Ефективне вирішення питань, пов'язаних із забезпеченням безпеки суб'єктів кримінального процесу, залежить від однакового розуміння всіма органами державної влади та їх посадовими особами поняття та правової природи заходів забезпечення безпеки учасників кримінального процесу.

Вважаємо, що перш, ніж досліджувати поняття заходів забезпечення безпеки учасників кримінального процесу, слід зупинитися на аналізі складових елементів даного поняття, зокрема: «безпека», «забезпечення безпеки», «захист».

З метою комплексного дослідження правового змісту та поняття «безпека» пропонуємо дослідити його в семантичному, доктринальному, нормативно-правовому та пов'язаному тлумаченні.

Семантичне розуміння поняття «безпека»

У юридичній енциклопедії визначено безпеку як «стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави від зовнішньої і внутрішньої загрози» [20, с. 207].

На думку М.А. Вуса та В.С. Гусева, «безпека – це одна з фундаментальних потреб соціуму. На рівні суспільної свідомості поняття «безпека» трактується як відсутність небезпеки, збереженість, надійність та вживається стосовно різноманітних процесів – як природних, так і соціальних. Тобто безпека є однією з характеристик і умов функціонування та розвитку соціальних, економічних, технічних, екологічних та біологічних систем» [10, с. 32–33].

У своїх працях М.В. Новікова зазначає, що «безпека – це стан захищеності особи, суспільства і держави від будь-яких загроз, що виходять як зі внутрішніх, так і з зовнішніх джерел небезпеки, який гарантує об'єкту і суб'єкту захисту стабільний розвиток, реалізацію прав та обов'язків». Вона пропонує диференціювати загрози за характером на п'ять груп, а саме: активні – це безпосередня чи опосередкована

діяльність, яка виражається у формі фізичного, словесного діяння; пасивні (психологічні) – це реально існуюча діяльність, яка ще не проявляється у фізичній чи словесній формі; невизначені – за відсутності конкретної спрямованості; спонтанні – які виникають раптово, внаслідок дії різних причин; припустимі – існують у прихованому вигляді та виникають реально за певних умов. За формою виявлення автор поділяє погрози на фізичні та словесні [14, с. 12].

Отже, ознаками безпеки є: 1) фундаментальна потреба держави, суспільства та особи; 2) гарантування стабільного розвитку суспільних відносин; 3) захист від зовнішніх та внутрішніх джерел небезпеки.

Поняття заходів безпеки в семантичному тлумаченні, на наш погляд, вдало сформульовано М.В. Щедриним як «захід або засіб захисту, охорони, огороження, захист від посягання, ворожих дій, небезпеки, чого-небудь поганого, якого-небудь нещастя» [18, с. 46–47].

Доктринальне розуміння поняття «безпека»

У теорії кримінального процесу підхід до визначення поняття «безпека» відповідає завданням та принципам кримінального процесуального законодавства. Різноманітність поглядів на безпеку учасників кримінального процесу та її забезпечення полягає у:

– забезпечення безпеки учасників кримінального процесу – це здійснення правових, організаційно-технічних та інших заходів, спрямованих на захист життя, здоров'я, житла, майна, честі та гідності цих осіб від протиправних посягань з метою створення необхідних умов для належного здійснення правосуддя (В.М. Тертишник) [15, с. 226];

– визначення небезпеки як реальної чи удаваної повинно базуватися на достовірному знанні тих фактів, наявність яких безперечно свідчить про існування реальної погрози заподіяння шкоди особам чи їх цінностям. Тобто наявність конкретних доказів, що підтверджують реальність існування погрози заподіяння шкоди учасникам кримінального процесу. Якщо такі факти відсутні, то й погроза небезпеки може кваліфікуватися як удавана, а не реальна (О.В. Усенко) [16, с. 133];

– безпека у кримінальному процесі – це стан захищеності особистості, здоров'я, майнових прав суб'єкта кримінального процесу, його рідних та близьких; службової таємниці; завдань органів досудового розслідування та суду зі здійснення правосуддя від реальних або можливих загроз, який забезпечується уповноваженими на те суб'єктами за допомогою кримінально-процесуальних, адміністративних, оперативно-розшукових заходів, а також криміналістичних рекомендацій (В.В. Войніков) [8, с. 23];

– безпека особи, яка сприяє правосуддю – це стан учасника процесу, за якого виключена можливість протиправного посткримінального впливу на нього з боку інших осіб з метою перешкодити зверненню до правоохоронних органів, розслідуванню та розгляду судом кримінальних проваджень або через помсту за належну участь у кримінальному судочинстві (Д.П. Чекулаєв) [17, с. 147];

– безпека – це особливий стан об'єкта, явища або процесу, який характеризується повною відсутністю зовнішньої та внутрішньої небезпеки та погроз, або таким ступенем захищеності, який дозволяє об'єктові зберігати свою сутність та цілісність в умовах цілеспрямованого руйнівного впливу ззовні або у самому об'єкті (Є.В. Жаріков) [11, с. 8];

– забезпечення безпеки учасників кримінального процесу та інших осіб – це діяльність компетентних органів, що направлена на створення умов, за яких життя та здоров'ю цих осіб не загрожує небезпека, або усунення небезпек (А.А. Юнусов) [19, с. 168];

– будь-яка небезпека викликає у людини потребу в захисті, але особливо гостро вона відчувається саме за наявності

реальної небезпеки. За силою спонукального впливу на людину потреба у захисті може зрівнятися лише з голодом. Виходячи із такого змісту безпеки, під її забезпеченням слід розуміти прийняття компетентними органами сукупності спеціальних заходів, здійснення яких «забезпечило» усунення загрози, що існувала, тобто можливості завдання шкоди об'єктам, що охороняються, особам або іншим цінностям, настання якої раніше побоювалися (В.С. Зеленецький) [13, с. 84–85].

Аналізуючи вказані визначення понять безпеки в теорії кримінального процесу, ми можемо визначити такі підходи: 1) безпека як стан; 2) як діяльність компетентних органів; 3) як сукупність соціальних заходів; 4) як спосіб забезпечення ефективного правосуддя.

На наш погляд, у доктринальному розумінні безпека – комплекс умов, що забезпечують стан захищеності об'єкта охорони (осіб, які підлягають захисту) від загрози нападу або фактичного протиправного впливу на нього з боку будь-кого, спрямованих на оборону від наявної небезпеки або загрози її появи.

Нормативно-правове тлумачення поняття «безпека»

Зауважимо, що у чинному законодавстві України відсутнє єдине універсальне нормативне визначення поняття «безпека». В окремих нормативних актах термін безпека розглядається у вузькому значенні, стосовно його галузевої спрямованості. Так, у ст. 1 Кодексу цивільного захисту України під безпекою розуміється «відсутність неприпустимого ризику виникнення і розвитку пожеж та пов'язаної з ними можливості завдання шкоди живим істотам, матеріальним цінностям і довкіллю» [1]. У ст. 1 Закону України «Про основи національної безпеки» безпека розуміється як «захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечується сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у сферах правоохоронної діяльності, боротьби з корупцією, прикордонної діяльності та оборони, міграційної політики тощо» [7]. У ст. 1 Закону України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» вказується, що «безпека – це дотримання допустимих меж радіаційного впливу на персонал, населення та навколишнє природне середовище, встановлених нормами, правилами та стандартами безпеки» [6].

Як бачимо, нині діє низка правових актів, що регулюють різні сфери забезпечення безпеки держави, суспільства та особи. Водночас слід відзначити, що у кримінальному процесуальному законодавстві відсутнє визначення поняття «безпека».

Порівняльне тлумачення поняття «безпека»

Аналіз подібності або відмінності між будь-якими зовні схожими елементами поняття безпеки в семантичному, доктринальному та нормативно-правовому розумінні дає змогу визначити співвідношення поняття безпеки з такими поняттями, як покарання, охорона та захист.

Зіставлення безпеки як виду соціального захисту з терміном покарання у своїх працях розкриває А.А. Жижиленко. Так, на його думку, «підставою застосування заходів безпеки є небезпека дій, а підставою для застосування покарання – злочинність діяння. Діяння розглядається як симптом небезпеки і як привід для вжиття заходів захисту» [12, с. 267].

Автори багатьох робіт йдуть від з'ясування сенсу і змісту самого поняття «безпека». Л.В. Щедрін міркує більше про поняття заходів безпеки [18, с. 46–47]. Така позиція цілком зрозуміла, оскільки предметом його монографічного дослідження є не безпека у власному розумінні цього слова, а правові аспекти заходів безпеки. О.О. Гриньків та А.О. Ляш визначають заходи безпеки осіб, які здійснюють

кримінальне правосуддя і які сприяють (сприяли) йому як превентивні різногалузеві правові засоби, що забезпечують у ході кримінального процесу і поза ним захист зазначених осіб та їх близьких від заборонених кримінальним законом і інших форм посткримінального впливу та розрізняються за своїм змістом (спосіб забезпечення безпеки), за колом осіб, до яких вони можуть застосовуватися, та іншими критеріями [9, с. 17–20]. Це визначення передбачає попереджувальний характер впливу законними засобами і способами з метою забезпечити встановлення істини у кримінальному провадженні. Автор показує необхідність забезпечення безпеки не лише засобами кримінального процесу, але й іншими правовими способами, не тільки в ході провадження у справі, але і поза рамками дії кримінально-процесуальних відносин.

На нашу думку, у цьому визначенні підкреслюється тільки правовий характер заходів безпеки, закріплених у нормативному акті. Однак є заходи не тільки правового, але й неправового (організаційного, соціального) характеру, які також належать до захисних заходів.

Забезпечення національної безпеки безпосередньо залежить від успіху державної політики у сфері боротьби зі злочинністю, що, у свою чергу, пов'язано з реалізацією заходів захисту і безпеки, прийнятих до суб'єктів у процесі розслідування судового розгляду кримінальних проваджень. Аналізуючи кримінальне процесуальне законодавство, доходимо висновку, що термін захист традиційно пов'язується із забезпеченням прав і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого чи засудженого. Термін «охорона» практично не використовується, поняття безпека включає захищеність та стан, за якого відсутній напад. Самого злочину може і не бути, відомості про нього можуть у разі їх перевірки оперативним або слідчим шляхом не підтвердитися, але провадження починається з моменту отримання відповідної інформації.

Вважаємо, що безпеку в кримінальному процесі слід безпосередньо пов'язувати з особистістю, її правами і законними інтересами, які стикаються, а іноді суперечать інтересам інших громадян, суспільства та держави в особі органів, уповноважених на здійснення кримінального провадження.

Забезпечити безпеку особи в кримінальному процесі – значить встановити важливі гарантії досягнення мети кримінального процесу, визначеної в ст. 2 Кримінального процесуального кодексу України, «встановлення винного у вчиненні злочину і застосування до нього справедливого покарання. Задля встановлення гарантій безпеки, яких потребують особи, слід отримати відомості про подію, на основі яких зробити відповідні висновки та прийняти правильне процесуальне рішення за провадженням» [3, с. 9].

Тобто цілком і повністю можна стверджувати, що безпека залежить від рівня її забезпечення для учасників тих чи інших відносин. Предмет нашого дослідження дозволяє визначити, що це забезпечення стосується осіб, які беруть участь у кримінальному процесі, а також суб'єктів та об'єктів, які з ними пов'язані, внаслідок участі у кримінальному процесі. Міркування науковців, без сумніву, мають велике значення, але визначення певних понять на рівні закону говорить про їх важливість і доцільність.

Зокрема, відповідно до ст. 1 Закону, «забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві – це здійснення правоохоронними органами правових, організаційно-технічних та інших заходів, спрямованих на захист життя, житла, здоров'я та майна цих осіб від протиправних посягань, з метою створення необхідних умов для належного відправлення правосуддя» [4].

Як бачимо, держава не залишається осторонь сфери забезпечення безпеки осіб у кримінальному процесі, а, навпаки, бере активну участь у вказаних правовідносинах.

Кримінально-процесуальне право є засобом реалізації кримінального показання, одного з найбільш суворих засобів впливу на особистість шляхом застосування державних заходів щодо обмеження прав і свобод людини та громадянина. Тому тільки закріплення в кримінальному процесі реальних заходів для забезпечення прав і законних інтересів особистості робить можливим їх застосування.

Захист осіб, які беруть участь у кримінальному процесі, а також інших осіб, пов'язаних із цією діяльністю, є ефективним засобом протидії злочинності, найбільш небезпечних її проявів, способом досягнення основної мети процесу. Забезпечення безпеки повинно поширюватися на будь-яку особу, залучену у сферу дії кримінально-процесуальних правовідносин. У разі забезпечення безпеки суб'єктів цієї діяльності (наприклад, посадових осіб, що ведуть провадження) завжди залишається ймовірність протиправного впливу на них з боку злочинних елементів, внаслідок чого заподіюється шкода інтересам правосуддя, особистості, суспільства і держави.

Втілення ідеї правової держави припускає створення належних гарантій захисту особистості та її безпеки у сфері боротьби зі злочинністю. Кримінально-процесуальне законодавство спрямоване на захист особи, суспільства та держави від злочинних посягань. Для належного функціонування та реалізації завдань кримінального процесу слід встановити реальні гарантії безпеки його учасників.

Висновки. Таким чином, як це впливає з міркувань про поняття безпеки і безлічі термінів, із нею пов'язаних, забезпечення належної безпеки є гарантією справедливого судочинства. У словниках досліджуваним поняттям приділена недостатня увага, що підтверджується малою кількістю наукових термінів, що містять поняття «безпека». Як у юридичних словниках, так і в спеціалізованих законах немає терміна, що повною мірою описує безпеку особи в кримінальному процесі. Наявність у юридичних словниках визначень і понять, які торкаються предмета нашого дослідження, дозволяє окреслити лише досить вузьке коло суб'єктів безпеки, а також невелику кількість дій, які застосовуються для їх досягнення.

Важливим і необхідним моментом розвитку і реалізації інституту безпеки особи у кримінальному процесі стає розробка і прийняття певного кола законодавчих актів і формування організаційно-правової структури, а також інфраструктури даного інституту, що повинен містити чітко визначений термінологічний інструментарій.

Проаналізувавши міркування низки вчених із питань визначення безпеки, а також врахувавши законодавче закріплення вказаних понять у кримінальному процесі, доходимо висновку, що під заходами забезпечення безпеки у кримінальному процесі слід розуміти систему дій (заходів), які вчиняють уповноважені на те органи державної влади та їх посадові особи задля попередження та недопущення заподіяння будь-якої шкоди особам, які беруть участь у кримінальному процесі, та забезпечення здійснення належного кримінального судочинства.

Список використаної літератури:

1. Кодекс цивільного захисту України від 02 жовтня 2012 р. Відомості Верховної Ради України. 2012. № 5403-VI. 10 с.
2. Конституція України від 28 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. 141 с.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2014 р. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 9–10. С. 4, 9.

4. Закон України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» від 23 грудня 1993 р. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 3782-XII. С. 3, 16.

5. Закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 р. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 3781-XII. С. 1–9 с.

6. Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку від 08 лютого 1995 р. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 39/95-ВР. 6 с.

7. Закон України «Про основи національної безпеки» від 19 червня 2003 р. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 964-IV. 8 с.

8. Войніков В.В. Тактика забезпечення безпеки в кримінальному судочинстві. К. 2002. 23 с.

9. Гриньків О.О., Ляш А.О. Заходи забезпечення безпеки у кримінальному судочинстві: монографія. К., 2012. С. 17–20.

10. Державна таємниця та її захист в РФ: наук. посіб. / під ред. М.А. Вуса, А.Ф. Федорова. «Юридичний центр Пресс», 2005. С. 32–33.

11. Жаріков Є.В. Диференціація кримінального процесу як засіб забезпечення безпеки осіб, які сприяють кримінальному судочинству: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 «Кримінальний процес; криміналістика та судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність». 2004. 8 с.

12. Жижиленко О.О. Покарання: поняття та відмінність від інших правоохоронних засобів. П., 1994. С. 276–277.

13. Зеленецький В.С., Куркін М.В. Поняття безпеки та її забезпечення суб'єктам кримінального процесу. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 1997. № 2. С. 84–85.

14. Новікова М.В. Забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства як гарантія здійснення правосуддя в сучасних умовах: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 «Кримінальний процес; криміналістика та судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність». Єкатеринбург, 2006. 12 с.

15. Тертишник В.М. Науково-практичний коментар до Кримінально-процесуального кодексу України. К.: А.С.К., 2002. 226 с.

16. Усенко О.В. Проблема захисту учасників кримінального процесу. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). К., 2003. № 7. 133 с.

17. Чекулаєв Д.П. Потерпілий: Доступ до правосуддя та компенсація заподіяної шкоди. М.: Видавництво «Юрлітінформ», 2006. 147 с.

18. Щедрін М.В. Введення в правову теорію заходів безпеки. К., 1999. С. 46–47.

19. Юнусов А.А. Оберігання учасників кримінального процесу і їх ближніх: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Н., 1998. 168 с.

20. Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко та ін. К.: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 1998. Т.1. 207 с.

ДОВІДКА ПРО АВТОРА

Серебрянський Павло Вікторович – аспірант кафедри галузевого права Херсонського державного університету

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Serebrianskyi Pavlo Viktorovich – Postgraduate Student at the Department of Branch Law Kherson State University

pavel.serebriansky@gmail.com